

## Memo

### Onderwerp

Deltaprogramma/Zuidwestelijke Delta – voorkeursstrategie West-Brabant

Het landelijke Deltaprogramma moet in de loop van 2014 leiden tot voorstellen om de opgave om ons land op het gebied van hoogwaterbescherming en zoetwatervoorziening gereed te maken voor o.a. het veranderend klimaat in deze eeuw. Na een inventariserende fase in 2012/2013 is begin dit jaar gestart met het ontwikkelen van de voorkeursstrategie.

Dit memo beschrijft de voorkeursstrategie voor de hoogwaterbescherming in West-Brabant en het verdere proces naar de besluitvorming door het kabinet. Indien de voorkeursstrategie aanleiding geeft tot een reactie, verzoeken wij u om deze uiterlijk eind februari 2014 kenbaar te maken aan de provincie Noord-Brabant.

### 1. Van kansrijke strategieën naar één voorkeursstrategie

De provincie Noord-Brabant heeft in de periode 2012-2013 samen met alle betrokken overheden en een aantal belangenorganisaties (1<sup>e</sup> fase regioprocessen) de zogenoemde kansrijke strategieën voor de Brabantse situatie in beeld gebracht<sup>1</sup>. Op basis van ruimtelijke visies voor het totale Brabantse rivierengebied zijn toen maatregelpakketten samengesteld. Hiermee zijn als het ware de twee uitersten van het speelveld verkend: de volledige opgave oplossen met ruimtelijke maatregelen óf door middel van dijkversterking. Ook uw organisatie was bij dit proces betrokken.

Op basis van deze strategieën is binnen het Deltaprogramma Rivieren in de regioprocessen gewerkt aan de vorming van een voorkeursstrategie voor de verschillende riviertakken en trajecten. De provincie Brabant heeft daarin het regioproces voor de bedijkte Maas (Cuijk – Geertruidenberg) getrokken. De Maas stroomafwaarts van Raamsdonksveer/Geertruidenberg valt onder het Deltaprogramma/Zuidwestelijke Delta. Voor dit gebied is niet voorzien in een aanvullend regioproces, omdat de uitkomst van de 1<sup>e</sup> fase regioprocessen was dat de kansrijke strategie dijkverhoging tevens de voorkeursstrategie moest zijn.

Alle deelprogramma's zijn nu bezig met de voorbereiding van de voorkeursstrategie op het niveau van het gebiedsprogramma. De Deltacommissaris vertaalt deze vervolgens medio 2014 in voorstellen voor Deltabeslissingen die het kabinet op Prinsjesdag 2014 aan het parlement voorlegt.

### 2. Wat is de wateropgave?

### Aan

Bestuurders van  
gemeenten en waterschap  
in regio West-Brabant  
betrokken bij het  
Deltaprogramma /  
Zuidwestelijke Delta

### Kopie aan

ambtelijke  
vertegenwoordigers

### Datum

17 december 2013

### Contactpersoon

Ben van den Reek

### Telefoon

0618303281

bvdreek@brabant.nl

<sup>1</sup> Ruimtelijke visies 'Doe meer met dijken' en 'Rivierverruiming' (februari 2013)



De wateropgave die we in de loop van deze eeuw opgelost moeten oplossen, bestaat uit verschillende onderdelen.

## **2.1 Piping**

Dit betreft nieuwe inzichten rond de stabiliteit van dijken bij extreme waterstanden. Om de stabiliteit op het vereiste niveau te brengen, zijn in het algemeen maatregelen nodig aan de binnenbermen van rivierdijken. De wijze waarop dit per dijkvak invulling vraagt, is afhankelijk van de omvang van de problematiek op een locatie en de plaatselijke situatie. Dit wordt in de uitvoeringsfase nader uitgewerkt.

## **2.2 Klimaat**

Door veranderende weersomstandigheden gaan de rivierafvoeren en de zeewaterstanden toenemen. Dit leidt tot hogere waterstanden op de grote rivieren. De stijging van de waterstand ter plaatse van de Amer en het Hollandsch Diep zal - zonder inzet van extra berging in Volkerak-Zoommeer-Grevelingen<sup>2</sup> - naar verwachting tot aan 2100 60 à 70 cm bedragen. Tot aan 2050 wordt gerekend op de helft: ca 35 cm.

## **2.3 Beschermingsnorm**

De huidige wettelijke beschermingsnormen dateren van enkele decennia geleden. Inmiddels is de potentiële schade door overstromingen toegenomen door bevolkingsgroei, door voortgaande investeringen en de wijze waarop onze maatschappij functioneert. Dit is aanleiding geweest om studie te doen naar een meer bij deze tijd passende normering.

De minister van Infrastructuur en Milieu heeft in april 2013 in een brief naar de Tweede kamer gestuurd de redeneerlijn aangegeven die zij wil hanteren. Deze komt op het volgende neer:

- ~ het type beschermingsnorm wordt een overstromingskans.  
Dit is de kans dat een gebied onder water loopt door een dijkdoorbraak rekening houdend met de sterkte van de dijken, de lengte van de dijkring en de belastingsituaties;
- ~ voor iedereen in Nederland gaat een basisveiligheid gelden van 1/100.000 ofwel 10 tot de macht -5 (de gemiddelde kans dat iemand op een willekeurige plek in Nederland om het leven komt door een overstroming rekening houdend met preventieve evacuatie);
- ~ indien uit een oogpunt van maatschappelijke ontwrichting dan wel economische schade aanleiding bestaat om de beschermingsnorm die nodig is om de basisveiligheid te halen, aan te scherpen, dan kan dat.

Omdat er in dit laatste geval gezocht wordt naar een economisch optimum, is bij de bepaling van de beschermingsnorm de verhouding tussen te maken

---

<sup>2</sup> Binnen het lopende Ruimte voor de Rivierprogramma wordt de waterberging Volkerak-Zoommeer gerealiseerd. Het rijk studeert op dit moment binnen de Structuurvisie XXX naar mogelijke toekomstige extra berging in het Grevelingenmeer.

kosten en vermeden schade van belang. Deze dienen in evenwicht te zijn.

De nieuwe normering is op dit moment nog in ontwikkeling. Ook voor West-Brabant geldt dat op dit moment nog niet concreet is hoe het advies er op dit punt uit gaat zien. Mogelijk geeft de nieuwe normering ook in deze regio aanleiding tot extra investeringen met betrekking tot stabiliteit en piping. De stuurgroepen van het Deltaprogramma brengen volgend jaar advies uit over de nieuwe beschermingsnormen. Uiteindelijk beslist de Tweede Kamer over de wettelijke beschermingsnormen op voorstel van het kabinet/ minister I&M.

## **2.4 De wateropgave voor dit gebied**

Uit het vorenstaande blijkt dat de wateropgave in dit gebied zich naar de huidige inzichten beperkt tot het oplossen van de pipingproblematiek en de klimatologische opgave. Mogelijk vraagt de besluitvorming over de veiligheidsnorm op sommige trajecten aanvullende maatregelen.

## **3. De voorkeurstrategie voor West-Brabant**

Voor het rivierengebied van Raamsdonksveer/Geertruidenberg tot aan Willemstad<sup>3</sup> is een keuze tussen rivierverruimende maatregelen en dijkversterking niet mogelijk. De aard van het gebied leidt er namelijk toe dat rivierverruiming hier geen effect meer heeft. In de fase van de kansrijke strategieën is dan ook de conclusie getrokken dat de opgave in dit gebied alleen met dijkverhoging/versterking is op te lossen. Daarom is er voor de fase van de voorkeurstrategie geen uitgebreid vervolgproces ingericht.

### **3.1 Conclusies kansrijke strategie 'Doe meer met dijken'**

In de eerder opgestelde kansrijke strategie 'Doe meer met dijken' is (zie ook bijlage 1 bij dit memo) voor dit riviergedeelte in hoofdlijnen het volgende geconcludeerd:

- ~ de wateropgave is alleen met dijkverhoging op te lossen;
- ~ in het algemeen wordt een beperkte invloed verwacht op de bestaande identiteiten van de dijk en zijn directe omgeving en is binnendijkse versterking mogelijk;
- ~ bij enkele kernen vergt m.n. het oplossen van het pipingvraagstuk bijzondere aandacht en is maatwerk nodig (o.a. Willemstad en Drimmelen);
- ~ op enkele plaatsen zijn er wellicht kansen voor het ontwikkelen van nieuwe identiteiten (bijvoorbeeld Oosterhout, Geertruidenberg);

Tevens zijn de volgende aandachtspunten en mogelijke meekoppelkansen geformuleerd:

- ~ Lage Zwaluwe: wellicht overwegen om bij dijkverhoging het buitendijks gelegen woongebied Kwistgeldpolder te beschermen;

---

3 Incl het buitenpand van het Wilhelminakanaal, de Amertak en de Donge ter hoogte van Geertruidenberg

- ~ Moerdijk: verleggen uitmonding Roode Vaart in combinatie met uitbreiden insteekhaven en bedrijventerrein;
- ~ Oosterhout: ontwikkeling woonwijk Zwaaikom en doorontwikkeling bedrijventerreinen Weststad en Statendam;
- ~ Oosterhout/Geertruidenberg: vanwege de ruimtelijke impact van dijkverhoging/versterking ligt een afweging dijkversterking – aanleg keersluizen in de monding van de Amertak en de Donge voor de hand.

### **3.2 Voorkeursstrategie West-Brabant**

De voorkeursstrategie bestaat uit het verhogen en/of versterken van de dijken, zoals beschreven is in de eerder opgestelde strategie ‘Doe meer met dijken’. De kosten van deze strategie zijn nog niet bekend. Voor Oosterhout-Geertruidenberg wordt een nadere afweging dijkversterking-keersluizen voorgesteld.

De realisatie zal na de besluitvorming in het kader van het Deltaprogramma gefaseerd worden uitgevoerd en moet in 2050 op orde zijn. De (landelijke) fasering van de maatregelen die hier mee samenhangen zal na 2014 in het kader van het Hoogwaterbeschermingsprogramma (HWBP) zijn beslag krijgen. In het algemeen hangt dit samen met de prioritering op grond van urgentie en beschikbare middelen binnen het Deltaprogramma.

Hoewel de aandacht van het HWBP nu nog vooral gefocust is op de verbetering van afgekeurde dijken, zal dit wel in samenhang met de uitkomsten van het Deltaprogramma worden bekeken. In dit riviergedeelte overweegt het waterschap om de verkenning van de noodzakelijke verbetering van afgekeurde dijkvakken rondom Geertruidenberg naar voren te halen en in 2014 op te starten, mogelijk in combinatie met een studie naar de afweging tussen dijkversterking of aanleg van twee scheepvaart- en/of keersluizen in de Amertak en de Donge.

## **4. Hoe geven we invulling aan het principe meerlaagsveiligheid?**

Aan meerlaagsveiligheid wordt op dit moment vooral gewerkt binnen het generieke deelprogramma Nieuwbouw en Herstructurering. Dit gaat waarschijnlijk binnen de tweede laag (ruimtelijke ordening) leiden tot een afweegkader voor vitale functies en voorzieningen die vanuit nationaal perspectief relevant zijn in geval van overstromingen. Dit kan dan leiden tot gevolgbeperkende maatregelen voor deze functies en voorzieningen. Hier kunnen provincies en gemeenten mee te maken gaan krijgen. Binnen deze aanpak wordt ook gekeken naar mogelijkheden voor afwegingen op regionaal niveau.

Het accent op vitale functies en voorzieningen komt voort uit de conclusie dat investeringen in gevolgbeperking veelal onrendabel zijn omdat de preventie (beschermingsniveau) op een zodanig hoog niveau zit. De investeringen

renderen daarmee te laag frequent. Niettemin zal in de ruimtelijke ordening waarschijnlijk meer aandacht gaan komen voor afwegingen in relatie tot overstromingsrisico's. Bewustwording in combinatie met keuzes/oplossingen die kostenneutraal mogelijk zijn, kan tot winst in gevolgbeperking leiden.

De Veiligheidsregio's zijn in het kader van de rampenbestrijding (derde laag) gevraagd om te kijken naar het realiteitsgehalte van gehanteerde evacuatiepercentages. Dit is relevant in het kader van aannames en uitgangspunten rond basisveiligheid en nieuwe beschermingsnormen. De uitkomsten zijn anno december 2013 nog niet beschikbaar, maar worden meegenomen bij de advisering over nieuwe normen.

## **5. Het vervolgtraject**

Het voorstel voor de voorkeurstrategie in West-Brabant wordt opgenomen in het eindadvies voor de ZW-Delta.

Mogelijke reacties op deze voorkeurstrategie kunnen hierop van invloed zijn. Uiteindelijk worden de hoofdpunten van deze strategie betrokken bij de voorstellen aan het parlement over de Deltabeslissingen. Het betreft hier beslissingen op beleidsniveau.

De voorkeurstrategie zal te zijner tijd worden omgezet in concrete maatregelen waarvoor uitvoeringsplannen opgesteld worden. Om zover te komen zal de planontwikkeling worden besproken met betrokkenen (bewoners, bedrijven, eigenaren), overheden en belangenorganisaties.

In de voorbereiding om tot uitvoeringsplannen te komen zullen verschillende fasen doorlopen worden waarin de tijd genomen wordt om alternatieven, consequenties, effecten, meekoppelkansen, financiering e.d. met elkaar te bespreken en af te wegen. Dit leidt tot plannen waartegen bezwaar en beroep mogelijk is.

### Globale planning

|                |                                                                             |
|----------------|-----------------------------------------------------------------------------|
| Januari 2014   | informatie-avonden over uitkomsten regioproces                              |
| Februari 2014  | mogelijkheid om te reageren op VKS                                          |
| April 2014     | advies over ZWD door stuurgroep ZWD                                         |
| Mei 2014       | (mogelijk 2 <sup>e</sup> consultatieronde)                                  |
| Juni 2014      | afronding voorstellen Deltabeslissingen                                     |
| Sept 2014      | aanbieding voorstellen Deltabeslissingen aan 2 <sup>e</sup> Kamer           |
| Najaar 2014    | verankering uitkomsten Deltaprogramma in ontwerp-Nationaal Waterplan        |
| Voorjaar 2015  | inspraak ontwerp-Nationaal Waterplan                                        |
| Najaar 2015    | vaststellen Nationaal Waterplan                                             |
| 2015 en verder | programmering, financiering, uitvoering                                     |
| Tot aan 2030   | eerste tranche uitvoering maatregelen                                       |
| Tot aan 2050   | tweede tranche uitvoering maatregelen                                       |
| 2050           | bescherming tegen overstromingen op orde op basis uitkomsten Deltaprogramma |